

تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

غلامرضا کرمی

دانشیار دانشگاه تهران، پل گیشا، دانشکده علوم اجتماعی، گروه حسابداری - ghkarami@ut.ac.ir - شماره

موبایل: ۰۹۱۲۱۴۰۶۹۱۰

صغری فصیحی*

نویسنده مسئول sfasihi2020@yahoo.com

دانشجوی دکتری حسابداری دانشگاه الزهراء(س) - میدان شیخ بهائی، دانشگاه الزهراء(س)، دانشکده علوم اجتماعی،

گروه حسابداری - شماره تماس ۰۹۱۷۹۹۲۰۲۷۴

چکیده

کمیته حسابرسی یکی از مکانیزم های حاکمیت شرکتی جهت افزایش کیفیت اطلاعات مالی ارایه شده توسط شرکت ها می باشد که به سرمایه گذاران در اخذ تصمیمات سرمایه گذاری کمک می کند. هدف از این پژوهش بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ارتباط ارزشی شرکت های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران است. بنابراین به بررسی رابطه استقلال و سطح تخصص کمیته حسابرسی با ارتباط ارزشی شرکت ها می پردازد. ارتباط ارزشی از طریق مدل اولسون (۱۹۹۵) محاسبه می گردد. نمونه تحقیق شامل شرکت هایی است که در سال های ۱۳۹۱-۱۳۹۳ دارای کمیته حسابرسی می باشند. نتایج حاکی از آن است که ویژگی های میزان تخصص و استقلال اعضا کمیته حسابرسی با ارتباط ارزشی اطلاعات دارای رابطه معنادار هستند. علاوه بر آن متغیر میزان استقلال اعضا هیات مدیره نیز بر رابطه بین سود هر سهم و قیمت سهم تأثیر معنادار منفی دارد. همچنین از متغیر اندازه شرکتها به عنوان متغیر کنترلی استفاده شده است. مطابق یافته پژوهش ارتباط ارزشی در شرکتهای بزرگتر قوی تر است.

واژه های کلیدی: ارتباط ارزشی، تخصص مالی اعضا کمیته حسابرسی، استقلال اعضا کمیته حسابرسی، استقلال

اعضا هیئت مدیره، کیفیت حسابرسی مستقل

۱. مقدمه

ارتباط ارزشی به عنوان معیاری از کیفیت سود مبتنی بر این ایده می باشد که ارقام حسابداری می بایستی اطلاعاتی را که در بازده سهام است، توضیح دهند. بنابراین می توان ارتباط ارزشی را به عنوان توانایی یک یا چند رقم حسابداری که تغییر در بازده یا قیمت سهام را توضیح می دهند، تعریف نمود (مهرانی و مطمئن، ۱۳۹۲). واضح است که ارتباط ارزشی صورت های مالی، توانایی آن جهت تایید یا تغییر انتظارات سرمایه گذاران از ارزش شرکت است. اگر سهام شرکت در میان سرمایه گذاران دادوستد می شود، قیمت بازار آن سهم باید انتظارات عموم سرمایه گذاران از ارزش خلاصه کند. بنابراین ارتباط ارزشی صورتهای مالی می تواند توسط واکنش در قیمت بازار هنگامی که ارقام حسابداری منتشر شده اند، اندازه گیری شود (ایزدی نیا و همکاران، ۱۳۹۲). با توجه به این موضوع که سنجه های حسابداری و قیمت های سهام همسویی قوی دارند، ارقام تاریخی حسابداری مانند سود و ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام نقش خیلی مهمی در ارزش گذاری و قضاوت در خصوص سطح ارتباط ارزشی دارند (اولسون ۱۹۹۵، فلتام و اولسون ۱۹۹۶). سطح ارتباط اطلاعات حسابداری به تعداد عوامل داخلی و خارجی بستگی دارد که بر قدرت توضیحی سنجه های حسابداری مؤثرند. علاوه بر آن، با توجه به تئوری نمایندگی، جدایی مدیریت از مالکیت سبب عدم تقارن اطلاعاتی و کاهش کیفیت اطلاعات صورت های مالی می گردد، حسابرسی فعالیتی اطمینان بخش است که این مخاطرات را کاهش می دهد. در این میان نقش نظام راهبری شرکت ها و از جمله کمیته حسابرسی که خود نقش تعیین کننده در به کارگیری و انتخاب حسابرس دارد، برجسته می گردد؛ بنابراین انتظار بر این است که کمیته حسابرسی شرکت ها منجر به بهبود کیفیت اطلاعات حسابداری شده که این امر سبب کاهش مسائل مرتبط با تئوری نمایندگی می گردد و سهامداران با قابلیت اتکا بیشتری نسبت به اطلاعات حسابداری، از آن ها در اتخاذ تصمیمات سرمایه گذاری خود استفاده نمایند. در نتیجه اطلاعات حسابداری رابطه ارزشی بیشتری با ارزش بازار شرکت ها خواهند داشت. تحقیقات خارجی زیادی در زمینه بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ویژگی های کیفی اطلاعات و تعیین ارزش صحیح شرکت ها صورت پذیرفته است. با توجه به نوپا بودن تشکیل کمیته حسابرسی در شرکت های ایرانی، تاکنون در ایران تحقیقی که بتواند رابطه ویژگی های کیفی آن از قبیل استقلال و سطح تخصص اعضا را با ارتباط ارزشی اطلاعات به صورت جامعی بررسی نماید، صورت نگرفته است. هدف از این مطالعه بررسی رابطه ویژگی های کمیته حسابرسی و ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری شرکت های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران است. در برآورد ارزش شرکت ها مدل های مختلفی ارائه شده است که هر کدام از آن ها استفاده از اطلاعات مالی یا غیرمالی را پیشنهاد داده اند. یکی از این مدل ها مدل اولسون است که از اطلاعات حسابداری مستخرج از صورت های مالی شرکت ها استفاده می کند. این مدل در تحقیقات مرتبط با ارزش به صورت وسیعی استفاده شده است. لذا برای سنجش ارتباط ارزشی از مدل اولسون (۱۹۹۵) استفاده می شود که شامل ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام، سود هر سهم و ارزش بازار سهام شرکت ها است.

۲. مبانی نظری و پیشینه تحقیق

۲-۱. مبانی نظری

سود، ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام و ارقام حسابداری دیگری که در صورت‌حساب سود و زیان و ترانزنامه شرکت‌ها هستند، به‌عنوان اطلاعات یا سنجه‌های حسابداری شناسایی می‌شوند. به‌رحال سؤالی که مطرح می‌شود این است که هر کدام از این سنجه‌ها به چه میزان مهم هستند و چرا اطلاعات حسابداری باید دارای ارتباط ارزشی^۱ باشند؟ ارتباط ارزشی، به‌منظور مشاهده نقش اطلاعات حسابداری در تبیین بازده اوراق بهادار مطالعه می‌شود. هنگامی که سرمایه‌گذاران آینده شرکت را در تصمیم‌های سرمایه‌گذاری ارزیابی می‌کنند، اطلاعات حسابداری در این ارزیابی‌ها نقش مهمی دارد. در مطالعات حسابداری از وابستگی آماری بین اطلاعات حسابداری و قیمت سهام برای ارزیابی میزان ارتباط ارزشی اطلاعات برای سهامداران استفاده می‌شود (کولین، می‌ری و ویس، ۱۹۷۷؛ جرد، ۲۰۱۱؛ تینگارد و دامکیر، ۲۰۰۸).

تحقیقات گذشته چندین شاخص را تهیه نموده اند که بیان‌کننده قدرت ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری هستند. مثلاً، فرانسیس و شپیر (۱۹۹۹) بیان می‌کنند که ارتباط ارزشی دلالت بر رابطه معنی‌دار بین اطلاعات حسابداری و قیمت سهام است (کولینز و دیگران ۱۹۹۷، بارث ۲۰۰۱). رویکرد مشابهی توسط هلستروم (۲۰۰۶) و بارث و همکاران (۲۰۰۱) فرض می‌کند که اطلاعات حسابداری ارتباط ارزشی دارند و اگر از دید استفاده‌کنندگان مفید باشند، منعکس‌کننده قیمت سهام هستند. ارتباط ارزشی فقط برای سرمایه‌گذاران مفید نیستند بلکه برای سایر استفاده‌کنندگان و تدوین‌کنندگان مقررات نیز مفیدند. بنابراین ارتباط قوی بین گزارش‌ها حسابداری و قیمت سهام شرکت‌ها وجود دارد. (میلر و مولدیانی ۱۹۶۱، گراهام ۱۹۶۲). علاوه بر آن، سود گزارش شده دارای قدرت توضیحی و قادر به تغییر قیمت سهام به‌عنوان یک متغیر تعیین‌کننده است. (بارل و برون ۱۹۶۸، نانس و نانسر ۲۰۰۶) سرمایه‌گذاران اطلاعات را در صورتی مربوط و قابل‌اتکا می‌دانند که به آن‌ها در اخذ تصمیمات سرمایه‌گذاری خرید سهام شرکت‌ها کمک کند. استانداردهای حسابداری ایران نیز مربوط بودن را یکی از ویژگی‌های کیفی اصلی مرتبط با صورت‌های مالی شرکت‌ها می‌داند.

سود گزارش شده در صورت‌های مالی مسئولیت مشترک حسابران و مدیران است. به دلیل آنکه حساب‌برسان مسئول نظارت و بررسی عملکرد مدیران هستند. مدیریت هنوز هم مسئول اصلی تهیه و ارائه صورت‌های مالی است. مدیران از ارقام تعهدی اختیاری برای تعدیل ارقام حسابداری به‌منظور گزارشگری بهتر استفاده می‌کنند؛ بنابراین اگر قانون در جهت حمایت سرمایه‌گذاران باشد حساب‌برسان و مدیران ریسک قانونی بالاتری خواهند داشت و دارای انگیزه محافظه‌کاری می‌شوند (هی، تیتل و برون ۲۰۰۴). سرمایه‌گذاران بر صورت‌های مالی که توسط

^۱ .value relevance

مدیریت تهیه شده و حسابرسان بران نظارت می کنند تکیه می کنند. مدیران صورت های مالی را برای جذب سرمایه گذاران بالقوه به گونه ای ارائه می دهند که سودهای گزارش شده را حداکثر کند و این امر موجب گمراهی سرمایه گذاران می شود. در این حالت اطلاعات حسابداری نمی تواند دارای ارتباط ارزشی باشد برای اطمینان بخشی نسبت به مربوط بودن اطلاعات حسابداری و حذف تأثیر اطلاعات گمراه کننده ارائه شده توسط مدیران، مکانیسم کنترلی قوی و موثری باید تدوین شود. حبیب و عظیم (۲۰۰۸) با استفاده از مدل اولسون (۱۹۹۵) اثبات کردند که زمانی که حاکمیت شرکتی قوی در شرکت ها وجود داشته باشد ارتباط ارزشی اطلاعات خیلی زیاد خواهد بود. بنابراین، حاکمیت شرکتی قوی در سطح شرکت ها به وسیله کمیته حسابرسی مستقل و سخت گیرانه و بر اساس ویژگی های دقیق، احتمالاً سبب افزایش اطمینان نسبت به قابلیت اعتماد و مربوط بودن صورت های مالی می شود. در مقابل، رابطه قوی را میان قیمت سهام و اطلاعات حسابداری ایجاد می کند. بنابراین یک کمیته حسابداری قوی به عنوان مکانیسم کنترلی قوی در سازمان عمل می کند (حبیب و عزیز، ۲۰۰۸).

کمیته حسابرسی مسئول نظارت بر حاکمیت شرکتی، فرآیند گزارشگری مالی، ساختار کنترل داخلی، عملکرد حسابرس داخلی و فعالیت های حسابرس مستقل است و به نیابت از هیئت مدیره و از طریق اطمینان بخشی نسبت به وظیفه پاسخگویی شرکت، از سهامداران حمایت می کند. (رضایی^۲ و همکاران ۲۰۰۳، کارسلو و نیل ۲۰۰۲) این کمیته، جهت حفظ منافع سهامداران باید نگرش جست و جوگرانه ای برگزیند و قضاوت های مدیریت را مورد سؤال قرار دهد. از این رو، ترکیب و ساختار کمیته های حسابرسی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. از طرفی دیگر، ترکیب کمیته حسابرسی، محرک اصلی اثربخشی است (فریرا، ۲۰۰۸).

در تحقیقات پیشین ویژگی هایی مانند استقلال و تخصص مالی کمیته حسابرسی، ترکیب و تعداد جلسات یافت شده اند که جهت ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری مالی تعیین کننده هستند (چارلز ۲۰۰۴، کریشنا و لی ۲۰۰۹). اگر اطلاعات حسابداری مالی گزارش شده کیفیت بالا داشته باشند انتظار می رود که بازار سهام چنین کیفیتی را در قیمت های سهام منعکس کند. بنابراین برای اطمینان از آنکه اطلاعات مالی حسابداری قدرت پیش بینی قیمت سهام داشته باشند، اعضا کمیته حسابرسی باید دارای تخصص و تجربه مالی بوده و مستقل باشند.

کالبر^۳ و فوگارتی^۴ (۱۹۹۳) بیان می کنند که اعضا کمیته حسابرسی با تخصص مالی و حسابداری، اثربخشی کمیته حسابرسی را افزایش می دهند. علاوه بر آن مشخص است که تخصص کمیته حسابرسی کیفیت گزارشگری مالی را افزایش می دهد. تخصص کمیته حسابرسی نقش تعیین کننده اصلی در اثربخشی کمیته حسابرسی دارد

---

^۲ Rezaee et al

^۳ kalber

^۴ fogarty

(تردوی ۱۹۸۷۵). گودوین (۲۰۰۳) نیز از این موضوع که اعضا کمیته حسابرسی باید علاوه بر استقلال از مدیریت، دارای تخصص مالی باشند حمایت می‌کند. استقلال و دانش حسابرسی نقش مهمی در ارتباط کمیته حسابرسی و حسابرسی داخلی دارند. علاوه بر آن، اعضا هیئت‌مدیره نیز تأثیر مثبتی بر ارزش شرکت خواهند داشت (کلین ۲۰۰۴). اعضا غیرموظف هیئت‌مدیره و هیئت‌مدیره با تخصص مالی به احتمال بیشتری یکی از اعضا کمیته حسابرسی خواهند بود. (رینبری، ۶، ۲۰۰۴). لذا استقلال کمیته حسابرسی نقش کلیدی در کیفیت گزارشگری مالی دارد به همین دلیلی که استقلال اعضا هیئت‌مدیره می‌تواند مؤثر باشد زیرا آن‌ها عاری از نفوذ مدیریت هستند و در اینصورت شانس دست‌کاری مدیریت کاهش می‌یابد (مک مولین و روهندن، ۷، ۱۹۹۶). یک کمیته حسابرسی مستقل در کنترل و نظارت بر مدیریت، مؤثر است و این سبب افزایش قابلیت اتکا صورت‌های مالی و افزایش ارزش شرکت می‌شود. در نتیجه کیفیت اطلاعات حسابداری بهبود می‌یابد و ارتباط ارزشی اطلاعات افزایش می‌یابد. اگر اعضا کمیته حسابرسی واقعاً مستقل عمل کنند، اثربخشی آن افزایش یافته و احتمال کشف گزارش‌ها نادرست مدیریت افزایش می‌یابد. بنابراین میان استقلال کمیته حسابرسی و مدیریت صحیح رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (کوهن، کریشنا مورتی و رایت، ۸، ۲۰۰۴). علاوه بر آن استقلال بالای کمیته حسابرسی کیفیت حسابرسی مستقل را بهبود می‌بخشد اگرچه منجر به هزینه بالاتر حسابرسی می‌شود (مونارونی، ۲۰۱۱).

با توجه به موضوعات مطرح شده در بالا سوالات زیر مطرح می‌شود: آیا تخصص کمیته حسابرسی بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری مؤثر است؟ در این پژوهش تلاش می‌شود تا به بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری با در نظر گرفتن تأثیر استقلال اعضا هیئت‌مدیره و کیفیت حسابرسی مستقل و استفاده از اندازه شرکت به عنوان متغیر کنترلی پرداخته شود.

۲-۲. پیشینه تجربی

در سال‌های اخیر تحقیقات خارجی زیادی در مورد نقش کمیته حسابرسی صورت پذیرفته است. در ایران در خصوص ارتباط ارزشی اطلاعات تحقیقات زیادی صورت گرفته ولی در ارتباط با کمیته حسابرسی به دلیل نوپا بودن این کمیته تحقیق زیادی صورت نگرفته است. عمده تحقیقات خارجی به بررسی تأثیر تشکیل کمیته، ویژگی‌ها و ابعاد آن پرداخته‌اند. گزینشی از این تحقیقات در ادامه اشاره می‌شود، استقلال و تخصص اعضا کمیته حسابرسی ویژگی غالبی است که در این تحقیقات مورد بررسی قرار گرفته است.

---

^۵ treadway

^۶ rainbbury

^۷ McMullen & Raghuanandan

^۸ Cohen, Krishnamoorthy, & Wright

سنسون و لارسون (۲۰۰۹) ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری را در شرکت‌های کشور سوئد طی سال‌های ۱۹۹۹ تا ۲۰۰۸ مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش آن‌ها، ارتباط ارزشی سود را ثابت کرد و نشان داد که سود می‌تواند ۹/۳٪ از بازده را تبیین کند.

کالینز و همکاران (۱۹۹۷) در پژوهش خود با عنوان تغییرات ارتباط ارزشی سود و ارزش دفتری در طی چهل سال گذشته بر مبنای آزمونی از الگوی السون (۱۹۹۵) پی بردند که طی سال‌های ۱۹۵۳ تا ۱۹۹۳ مربوط بودن ترکیب ارزش دفتری و عایدات کاهش نیافته است، بلکه افزایش اندکی نیز داشته است. در پژوهش دیگری که توسط برگستالر و دیجو (۱۹۹۷) انجام شد نتایج مشابهی به دست آمد و قدرت تبیین بیشتر ارزش دفتری در مقایسه با سود تأیید گردید.

کلین (۲۰۰۲) ۶۲۶ سال شرکت از شاخص S&P آمریکا در سال‌های ۱۹۹۲-۱۹۹۳ را انتخاب نموده و تأثیر خصوصیات کمیته حسابرسی را بر مدیریت سود مصنوعی سنجید. برای سنجش مدیریت سود از مدل جونز استفاده نموده و از متغیرهای مستقل استقلال کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره و چندین متغیر کنترلی برای سازوکارهای حاکمیت شرکتی استفاده نمود؛ و نتیجه گرفت که شرکت‌های با اعضا مستقل کمتری در هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسی، مدیریت سود بیشتری داشتند.

مونا رونی (۲۰۱۱) ۲۰۸ شرکت عضو بورس استرالیا را انتخاب نموده و به بررسی تأثیر استقلال و تخصص کمیته حسابرسی بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری پرداختند نتایج حاکی از آن بود که بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری رابطه‌ای وجود ندارد.

حبیب و عظیم (۲۰۰۸) به بررسی ارتباط حاکمیت شرکتی و ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری پرداختند. محققین از متغیرهای اعضا هیات‌مدیره، کمیته حسابرسی و حسابرس مستقل به عنوان سنجه‌های حاکمیت شرکتی استفاده نمودند. نتایج پژوهش حاکی از آنست که شرکت‌های دارای حاکمیت شرکتی قوی ارتباط ارزشی اطلاعات بیشتری داشته‌اند.

باکستر (۲۰۰۷) به بررسی رابطه ویژگی‌های کمیته حسابرسی با کیفیت سود پرداخت. محقق کیفیت سود را از طریق مدل کیفیت سود با استفاده از مدل تعدیل‌شده جونز (۱۹۹۱) و دی‌جو و دجو برای ۲۰۸ شرکت عضو بورس استرالیا در سال‌های ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۲ اندازه‌گیری نمود و برای کمیته حسابرسی متغیرهای شکل‌گیری کمیته حسابرسی، استقلال و تخصص مالی و اندازه و فعالیت و چرخش اعضا کمیته حسابرسی را در نظر گرفت. نتیجه تحقیق بیانگر آن است که مدیریت سود با شکل‌گیری کمیته حسابرسی کاهش می‌یابد. میان ویژگی‌های مورد بررسی کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی ارتباط چندانی وجود ندارد.

جری سان و همکاران (۲۰۱۴) نیز به بررسی رابطه نسبت استقلال و سطح تخصص و چرخش و اندازه کمیته حسابرسی و کمیته هیئت‌مدیره با مدیریت سود واقعی شرکت های آمریکایی پرداختند نتایج تحقیق آنان حاکی از آن بود که هیچ کدام از ویژگی های کمیته حسابرسی رابطه معناداری با مدیریت سود واقعی نداشتند. در ایران نیز تحقیق مشابهی توسط ثقفی و باغومیان (۱۳۸۸) صورت گرفت که بر اساس روش اندازه گیری سنتی ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری است، حاکی از کاهش آن در شرکت های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۷ است.

ناصر ایزدی نیا و همکاران نیز به بررسی ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۸ با استفاده از الگوهای قیمت و بازده پرداختند؛ و نتایج آن ها حاکی از ارتباط مثبت میان اطلاعات سود هر سهم دوره جاری و ارزش دفتری با ارزش بازار سهام است. همچنین مدل قیمت، ارتباط ارزشی بیشتری نسبت به مدل بازده دارد.

کرمی و بشرویه (۱۳۹۰) با استفاده از شبکه عصبی مصنوعی به بررسی رابطه بین رابطه بین سازوکارهای راهبری شرکتی، شامل اندازه هیئت‌مدیره، عدم داشتن پست اجرایی در شرکت توسط رئیس هیئت‌مدیره، نسبت اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره و درصد سرمایه گذاران نهادی، با ارزش سهام شرکت پرداختند. محققین جهت ایجاد ارتباط بین عناصر راهبری شرکتی و ارزش سهام شرکت از مدل ارزشیابی اولسون (۱۹۹۵) استفاده نموده و سازوکارهای راهبری شرکتی را جایگزین بخش سایر اطلاعات، در این مدل نمودند. نتایج تحقیقات آن ها حاکی از آن است که استفاده از سازوکارهای راهبری شرکتی به عنوان بخش سایر اطلاعات در مدل اولسون باعث افزایش قدرت توضیح دهندگی مدل ارزشیابی مذکور می گردد.

صدیقی (۱۳۹۲) در تحقیق خود با عنوان ارتباط ساختار هیات مدیره با محتوای اطلاعاتی سود حسابداری، به این سوال پاسخ داد که آیا بهبود ساختار هیات مدیره باعث افزایش محتوای اطلاعاتی سود حسابداری می شود یا خیر؟ محقق از ۴ متغیر اندازه هیات مدیره، عضویت مدیر عامل در هیات مدیره، دوگانگی مسئولیت مدیرعامل و استقلال هیات مدیره استفاده نمود و برای محتوای اطلاعاتی سود از مدل ارائه شده توسط استون و هریس (۱۹۹۱) استفاده گردید. نتایج مطالعه حاکی از آن بود که متغیرهای ساختار هیات مدیره ارتباط معناداری با محتوای اطلاعاتی سود نداشتند.

در خصوص پژوهش های مرتبط با کمیته حسابرسی نیز می توان به تحقیق فخاری و همکاران (۱۳۹۲) اشاره نمود. محققان با استفاده از داده های مقطعی سال ۹۲ به بررسی تاثیر ویژگی های استقلال، سطح تخصص و اندازه کمیته حسابرسی بر مدیریت سود واقعی شرکت های مورد بررسی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که رابطه معنی داری بین ویژگیهای کمیته حسابرسی و مدیریت سود از طریق اقلام واقعی وجود دارد.

جامعی و رستمیان (۱۳۹۵) به بررسی تاثیر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر ویژگی های سود پیش بینی شده پرداختند. محققان دریافتند تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با صحت پیش بینی سود رابطه مثبت دارد.

سلیمانی امیری و فصیحی (۱۳۹۴) بررسی رابطه ویژگی های کمیته حسابرسی با مدیریت سود تعهدی و واقعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق آنان حاکی از آن است که استقلال کمیته حسابرسی با مدیریت سود تعهدی رابطه معنادار منفی دارد ولی سایر ابعاد کمیته رابطه معناداری با مدیریت سود مصنوعی ندارند. همچنین با بررسی رابطه ابعاد کمیته حسابرسی با مدیریت سود واقعی مشخص شد که فقط سطح تخصص مالی اعضا کمیته حسابرسی رابطه معناداری با مدیریت سود واقعی دارد.

۳. روش شناسی پژوهش

این پژوهش، در حوزه پژوهش های اثباتی قرار دارد و از حیث هدف علیرغم کاربرد آن توسط قانون گذاران و شرکت ها از نوع پژوهش های بنیادی است. روش پژوهش حاضر از نوع استقرایی و پس رویدادی بوده و روش آمار آن از نوع تحلیل رگرسیون است. اطلاعات مربوط به متغیرها از صورت های مالی سالانه، گزارش فعالیت های هیئت مدیره، گزارش کمیته حسابرسی و سایر اطلاعاتی که در پایگاه کدال موجود و در دسترس عموم است، استخراج شده است. آماده سازی اطلاعات در محیط اکسل انجام گرفته است و با استفاده از نرم افزار EViews تجزیه و تحلیل اطلاعات صورت پذیرفته است.

۳-۱. جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش دربرگیرنده کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران است که در بین سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۳ عضو سازمان بورس و اوراق بهادار تهران باشند. روش نمونه گیری در این پژوهش، روش حذفی با توجه به معیارهای از پیش تعیین شده است. فقط شرکت هایی در این پژوهش مورد بررسی قرار می گیرند که دارای تمامی شرایط زیر باشند:

- قبل از سال ۱۳۹۰ وارد بورس شده باشند و سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند هر سال باشد.
- شرکت در سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳ تغییر سال مالی نداده باشد و در فاصله زمانی مزبور معاملات سهام آن به استثناء دوره معمول برای برگزاری مجمع، متوقف نشده باشد.
- جز شرکت های سرمایه گذاری یا واسطه مالی نباشد. این محدودیت به دلیل ساختار مالی و گزارشگری متفاوت این شرکت ها از دیگر شرکت های بورسی اعمال شده است.

• در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۳ دارای کمیته حسابرسی باشد.

پس از اعمال محدودیت‌های بالا تعداد ۵۰ شرکت انتخاب شد.

۲-۳. مدل‌های اصلی پژوهش و متغیرهای آن

مدل پژوهشی تحقیق حاضر با پیروی از مونا رانی^۹ و همکاران (۲۰۱۱) و تحقیقات پیشین صورت گرفته به صورت زیر است:

الف. ارتباط ارزشی

در این تحقیق ابتدا مدل اولسون در خصوص شرکت‌های نمونه آزمون می‌شود. مطابق مدل اولسون (۱۹۹۵) این پژوهش ابتدا به بررسی ارتباط بین اطلاعات حسابداری و ارتباط ارزشی^{۱۰} آن باقیمت سهام شرکت‌ها می‌پردازد. با پیروی از مطالعات پیشین، سود هر سهم و ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام باقیمت سهام شرکت دارای رابطه معنی‌دار و مثبتی می‌باشد (اولسون ۱۹۹۵). معادله رگرسیونی آن به شرح زیر است:

$$Pit = \beta_0 + \beta_1 EPSit + \beta_2 BVPSit \quad \text{مدل (۱)}$$

که در آن:

Pit: قیمت هر سهم شرکت t در سال t است.

EPSit: سود هر سهم شرکت t در سال t است.

BVPSit: ارزش دفتری هر سهم شرکت t در سال t است.

ب. مدل جامع حاکمیت شرکتی و ارتباط ارزشی

برای بررسی تأثیر مجموع متغیرهای حاکمیت شرکتی بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری رگرسیون جامع بر طبق مونا مانی (۲۰۱۱) و حبیب و عظیم (۲۰۰۸) به صورت زیر است:

---

^۹ Mona Rani

$$\begin{aligned}
Pit = & \beta_0 + \beta^1 EPSit + \beta^2 BVPSit + \beta^3 ACFL + \beta^4 ACINDEPENDENCE \\
& + \beta^5 BOARDINDEPENDENCE + \beta^6 AUDITQUALITY + \beta^7 SIZE + \beta^8 ACFL \\
& * BVPS + \beta^9 ACFL * EPSit + \beta^{10} AUDITQUALITY + \beta^{11} AUDITQUALITY \\
& * EPS + \beta^{12} AUDITQUALITY * BVPS + \beta^{13} ACINDEPENDENCE \\
& + \beta^{14} ACINDEPENDENCE * BVPS + \beta^{15} ACINDEPENDENCE * EPS \\
& + \beta^{16} BOARDINDEPENDENCE + \beta^{17} BOARDINDEPENDENCE * BVPS \\
& + \beta^{18} BOARDINDEPENDENCE * EPS
\end{aligned}$$

مدل (۲)

متغیر تخصص کمیته حسابرسی (ACFL): به وسیله نسبت اعضا با تخصص مالی و حسابداری به کل اعضا کمیته حسابرسی اندازه گیری می شود. تخصص کمیته حسابرسی به این معنی نیست که همه اعضا کمیته باید عضو جامعه حسابداران رسمی باشند بلکه مطابق منشور کمیته حسابرسی سازمان بورس و اوراق بهادار داشتن تحصیلات و یا تجربه در زمینه حسابداری و مدیریت مالی کافی است. تخصص مالی نقش مهمی در اثربخشی کمیته حسابرسی دارد (کولین، ۱۹۹۳). اعضا کمیته حسابرسی با تخصص مالی یا حسابداری، به تحلیل و بررسی بهتر اطلاعات مالی می پردازند. (کالبر ۱۹۹۳). اگر سطح تخصص کمیته حسابرسی تأثیر مهمی بر اطلاعات حسابداری داشته باشد، ضرایب β^3 و β^4 باید مثبت و معنادار باشند.

متغیر استقلال کمیته حسابرسی (ACINDEPENDENCE) به وسیله نسبت تعداد اعضا مستقل کمیته حسابرسی به تعداد کل اعضا کمیته حسابرسی محاسبه می گردد.

استقلال هیئت مدیره (BOARDINDEPENDENCE): استقلال هیئت مدیره بخش مهمی در تقویت حاکمیت شرکتی است. (wesbach, ۱۹۸۸). به وسیله نسبت تعداد اعضا غیر موظف اعضا هیات مدیره به تعداد کل اعضا کمیته هیات مدیره محاسبه می گردد.

کیفیت حسابرسی (AUDITQUALITY): کیفیت بالای حسابرسان خارجی سبب اطلاعات حسابداری با کیفیت بالاتر و کمترین خطا می شود (فرانسیس و شیپر ۱۹۹۹، بیکروهمکاران ۱۹۹۱، جمبالو و دی فوند ۱۹۹۹). تحقیقات خارجی کیفیت مؤسسات حسابرسی را به دودسته تقسیم بندی می کنند چهار موسسه حسابرسی بزرگ را به عنوان مؤسسات با کیفیت بالای حسابرسی و سایر مؤسسات را دسته دوم طبقه بندی می کنند. این تحقیق با توجه به امتیاز کیفیت مؤسسات حسابرسی که از طرف جامعه حسابداران رسمی اعلام شده است، سازمان حسابرسی و مؤسسات با رتبه الف را در طبقه مؤسسات با کیفیت بالا در نظر گرفته و عدد ۱ در نظر می گیرد و برای مابقی عدد صفر در نظر می گیرد.

اندازه شرکت (SIZE): توسط لگاریتم طبیعی کل دارایی ها اندازه گیری می شود.

۳-۴. فرضیه های پژوهش

جهت دستیابی به اهداف تحقیق حاضر، فرضیه های اصلی پژوهش به شرح زیر و به ترتیب بر اساس ابعاد کمیته حسابرسی و ارتباط ارزشی مطرح گردیده و مورد آزمون قرار گرفت:

فرضیه اول: اطلاعات حسابداری باقیمت بازار سهام رابطه معنی دار مثبتی دارد.

فرضیه دوم: میزان تخصص مالی اعضا کمیته حسابرسی بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری رابطه معنی دار مثبتی دارد.

فرضیه سوم: میزان استقلال اعضا کمیته حسابرسی بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری تاثیر معنی دار مثبتی دارد.

فرضیه چهارم: میزان استقلال اعضا هیئت مدیره با ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری رابطه معنی دار مثبتی دارد.

فرضیه پنجم: میزان کیفیت حسابرسی مستقل با ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری رابطه معنی دار مثبتی دارد.

فرضیه ششم: ویژگی های حاکمیتی شرکتی با ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری رابطه معنی دار مثبتی دارد.

۴. نتایج آزمون فرضیه ها و یافته های پژوهش

۴-۱. تحلیل توصیفی داده ها

آمار توصیفی متغیرهای تحقیق که با استفاده از داده های ۵۰ شرکت مورد بررسی طی دوره آزمون (سال های ۱۳۹۱-۱۳۹۳) اندازه گیری شده اند، شامل میانگین، میانه، انحراف معیار، کمینه و بیشینه است در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

قیمت سهام	ارزش دفتری	سود هر سهم	نسبت تخصص مالی کمیته حسابرسی	نسبت استقلال کمیته حسابرسی	نسبت استقلال هیئت مدیره	کیفیت حسابرسی مستقل	اندازه شرکت
-----------	------------	------------	------------------------------	----------------------------	-------------------------	---------------------	-------------

۱۴/۲۳	۱/۶۷۳	۷۲۷ /	۱/۶۹۵	۱/۷۷	۱۴۰۴	۲۷۹۳	۸۸۲۰	میانگین
۱۴/۰۵	۱	۱/۸	۱/۶۶۷	۱/۸	۹۵۷	۲۲۱۷	۵۶۹۴	میان
۱۸/۸۸	۱	۱	۱	۱	۱۰۸۷ ۵	۱۲۹۸ ۳	۶۲۵۳	میانگین
۱۰/۶۵	۰	۰	۰	۰	-۶۲۹	۱۳۵-	۴۰۸	میانگین
۱/۴۳۳	۰,۴۷	۰,۶۷	۰,۱۵۷	۰,۲۶۱۱ ۳۵	۱۴,۵۶ ۶	۱۸۸۴,۵۲	۹۳۸,۷ ۲۴	انحراف معیار

همان طوری که در جدول ۱ به طور خلاصه نشان داده شده است، میانگین قیمت سهام ۸۸۲۰، ارزش دفتری ۲۷۹۳، سود هر سهم ۱۴۰۴ ریال است. علاوه بر آن متغیر نسبت استقلال کمیته حسابرسی دارای میانگین ۱/۶۹ و نسبت تخصص کمیته حسابرسی ۱/۷، استقلال کمیته هیئت مدیره (نسبت اعضا غیرموظف) ۱/۷، سطح کیفیت حسابرسی مستقل ۱/۶۷ می باشد؛ که نشان می دهد نسبت تخصص و استقلال اعضا کمیته حسابرسی از حد متوسط بالاتر است.

۲-۴. آمار استنباطی

همانطوریکه در بخش مبانی نظری گفته شد برای سنجش ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری از مدل اولسون (۱۹۹۵) استفاده شده است که بران اساس در ابتدا ارتباط ارزشی اطلاعات برای شرکت های دارای کمیته حسابرسی سنجیده شده است. ابتدا مدل داده ای تلفیقی یا پنل با استفاده از آزمون لیمر بررسی شد که در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: نتایج مرتبط با آزمون لیمر

نتیجه	آزمون هاسمن		آزمون چاو (F limer)		شماره مدل
	سطح معناداری	آماره آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	
الگوی مقید انتخاب شد.	----	---	۵,۱۳۳	۱/۰۰۷	مدل اول

مدل دوم	۶/۳۸۷	/۰۰۲	۲۴/۸۵	/۰۹۷	الگوی اثرات تصادفی انتخاب شد
---------	-------	------	-------	------	------------------------------

۴-۲-۱. نتایج مرتبط با آزمون مدل اول پژوهش

نتایج مرتبط با تجزیه و تحلیل آماری آزمون فرضیه اول پژوهش بر اساس جدول ۳ به صورت زیر بیان شده است.

جدول ۳: نتایج آماری رابطه اطلاعات حسابداری با ارزش بازار

Pit = $\beta_0 + \beta_1 \text{EPSit} + \beta_2 \text{BVPSit}$			
متغیرها	ضریب	آماره t	سطح احتمال
ضریب ثابت	۷۶۴/۷۷	/۸۲۹	/۴۰۸
ارزش دفتری هر سهم	۱/۳۸	۳/۱۲۳	** /۰۰۲
سود هر سهم	۲/۹۹	۵/۷۵۳	**۰۰۰
آماره F	۵۶/۹۶	ضریب تعیین تعدیل شده (R ^۲)	/۶۲۱
سطح احتمال (F-statistic)	۰۰۰	دوربین واتسون	۱/۸۳

همانطوریکه در جدول بالا نشان داده شده است، ارزش دفتری و سود هر سهم با احتمال ۹۵٪ (سطح احتمال صفر درصد) با ارزش بازار هر سهم رابطه دارند؛ بنابراین فرضیه صفر رد شده و نتیجه میگیریم که ارزش دفتری و سود هر سهم با ارزش بازار سهام رابطه مثبت و معناداری دارد؛ و ۶۲٪ درصد از ارزش بازار سهام مرتبط با ارزش دفتری و سود هر سهم می باشد.

۴-۲-۲. نتایج مرتبط با آزمون مدل دوم پژوهش

جدول ۴: نتایج آماری بررسی رابطه ویژگی های حاکمیت شرکتی و ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری

Pit = $\beta_0 + \beta_1 \text{EPSit} + \beta_2 \text{BVPSit} + \beta_3 \text{ACFL} + \beta_4 \text{ACINDEPENDENCE} + \beta_5 \text{BOARDINDEPENDENCE} + \beta_6 \text{AUDITQUALITY} + \beta_7 \text{SIZE} + \beta_8 \text{ACFL} * \text{BVPS} + \beta_9 \text{ACFL} * \text{EPSit} + \beta_{10} \text{AUDITQUALITY} + \beta_{11} \text{AUDITQUALITY} * \text{EPS} + \beta_{12} \text{AUDITQUALITY} * \text{BVPS} + \beta_{13} \text{ACINDEPENDENCE} + \beta_{14} \text{ACINDEPENDENCE} * \text{BVPS} + \beta_{15} \text{ACINDEPENDENCE} * \text{EPS} + \beta_{16} \text{BOARDINDEPENDENCE} + \beta_{17} \text{BOARDINDEPENDENCE} * \text{BVPS} + \beta_{18} \text{BOARDINDEPENDENCE} * \text{EPS}$				
متغیرها	نماد	ضریب	آماره t	سطح خطا
ضریب ثابت	C	۲۱۷۵۱	۲/۱۰۶	/۰۳۷
سود هر سهم		۵/۹۷	۴/۶۸	۰۰۰
ارزش دفتری هر سهم		-۷/۵	-۳/۲	/۰۰۱
سطح تخصص کمیته حسابرسی		۵۴۶/۰۵	/۳۰۵	/۷۶۰
سطح استقلال کمیته حسابرسی		۶۴۵/۴۴	/۱۵۶	/۸۷۶
میزان استقلال اعضا هیئت مدیره		=۱۸۰۶/۴	-/۴۸۸	/۶۲۶
سطح کیفیت		۱۴۸۶/۴	۲/۱۴	/۰۳۴

			حسابرسی
/۰۰۲۳	-۳/۰۵	-۱۵۷۶/۲	اندازه شرکت
/۰۰۲۷	۳/۱۱	۱۱/۱۵	سطح تخصص کمیته* ارزش دفتری
۰۰۰	۱۱/۹۵	۱۲/۱۰	سطح استقلال کمیته* ارزش دفتری
۰۰۰	-۹/۴۱	-۱۱/۷۹	میزان استقلال اعضا هیئت مدیره * ارزش دفتری
/۰۰۷۴	۱/۷۹	/۸۸۲	سطح کیفیت حسابرسی* ارزش دفتری
۰۰۰	۴/۶۲	/۱۱۵	اندازه شرکت * ارزش دفتری
/۰۰۸	-۲/۶۶	-۵/۲۱	سطح تخصص کمیته* سود هر سهم
۰۰۰	۱۳/۵۰	۵/۴۶	سطح استقلال کمیته* سود هر سهم
۰۰۰	-۵/۲۱	-۸/۸۸	میزان استقلال اعضا هیئت مدیره * سود هر سهم
/۰۰۰۱	-۴/۱۴۴	-۱/۲۸	سطح کیفیت حسابرسی* سود هر سهم
/۰۰۰۷	۳/۴۵	/۱۷۵	اندازه شرکت* سود هر سهم
/۶۶	ضریب تعیین تعدیل شده (R ₂)	۱۷/۴۱	آماره F
۲/۰۲	دوربین واتسون	۰۰۰	سطح احتمال (F-statistic)

در نهایت، نتایج حاصل از رگرسیون جامع که در جدول ۴ ارائه شده است، نشان می‌دهد آماره F در سطح احتمال خطای صفر درصد، با سطح معناداری ۹۵ درصد و با مقدار ۱۷/۴۱ معنادار است. همچنین، ضریب تعیین تعدیل شده نشان می‌دهد متغیرهای توضیحی موجود در مدل توانسته‌اند تا حدود ۶۶ درصد قیمت سهام را توضیح دهند. علاوه بر آن مقدار آماره دوربین واتسون ۲/۰۲ است که حاکی از عدم وجود خودهمبستگی سریالی بین باقی مانده‌های مدل است. البته در

مطابق فرضیه های پژوهشی انتظار بر این بود که میان متغیرهای ویژگی های کمیته حسابرسی، استقلال اعضای هیات مدیره و کیفیت حسابرسی مستقل با ارتباط ارزشی اطلاعات رابطه مثبت و معناداری وجود داشته باشد. یعنی این متغیرها سبب افزایش کیفیت اطلاعات حسابداری شده و در نتیجه رابطه ارزشی اطلاعات را تقویت نمایند. نتایج رگرسیون در مورد متغیرهای حاکمیت شرکتی نشان می‌دهد که سطح تخصص و میزان استقلال اعضا کمیته حسابرسی بر رابطه بین قیمت دفتری هر سهم با قیمت سهام تاثیر معنادار مثبت دارد یعنی وجود کمیته حسابرسی متخصص و مستقل سبب میشود رابطه ارزشی قیمت دفتری هر سهم و قیمت سهام افزایش یابد. علاوه بر آن میزان تخصص اعضا کمیته حسابرسی بر ارتباط بین سود هر سهم و قیمت بازار تاثیر منفی دارد میزان استقلال کمیته حسابرسی با قیمت سهام رابطه معنادار مثبتی دارد یعنی با افزایش استقلال کمیته حسابرسی قیمت سهام

افزایش می یابد. علاوه بر آن سطح استقلال کمیته حسابرسی نیز بر ارتباط ارزشی سود هر سهم تاثیر معنادار مثبتی دارد. این نتایج با یافته های حبیب و عظیم (۲۰۰۸) مطابقت دارد ولی با مونا رینی و همکاران (۲۰۱۱) در تضاد است.

علاوه بر آن، متغیر میزان استقلال اعضا هیات مدیره بر رابطه سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم با قیمت سهام رابطه معنادار منفی دارد یعنی با افزایش استقلال اعضا هیات مدیره ارتباط ارزشی اطلاعات کاهش می یابد. این نتیجه با یافته های حبیب و عظیم (۲۰۰۸)، مونا رینی و همکاران (۲۰۱۱) و صدیقی (۱۳۹۲) مغایرت دارد. در مورد متغیر سطح کیفیت حسابرسی نیز این متغیر فقط بر رابطه سود هر سهم با قیمت هر سهم تاثیر دارد. برای کنترل ویژگی سطح شرکتها نیز از متغیر اندازه استفاده شده است این متغیر بر ارتباط ارزشی سود هر سهم و ارزش دفتری هر سهم تاثیر معنادار مثبتی دارد. یعنی در شرکتهای بزرگتر ارتباط ارزشی قوی تر است.

۵. بحث و نتیجه گیری

با افزایش گستردگی شرکتها و در پی بحرانهای مالی و ورشکستگی شرکتهای بزرگی از قبیل انرون و نیاز به حاکمیت شرکتی و خصوصاً کمیته هیئت مدیره در شرکتها به وجود آمد ولی به مرور مشخص شد که هیئت مدیره نیز در شرکتهای بزرگ قادر به اداره و نظارت مؤثر بر همه امور شرکت نیست لذا این امر منجر به ایجاد کمیتههای ویژه ای درون شرکتها شد که از جمله آن کمیته حسابرسی شرکتها است. این کمیته به نظارت مالی موثر کمک می کند و انتظار می رود به صورت اثربخش باعث افزایش کیفیت گزارشگری مالی شرکتها شود؛ بنابراین در این پژوهش به بررسی رابطه ابعاد کمیته حسابرسی و ارتباط ارزشی شرکتها پرداخته شده است. ارتباط ارزشی از طریق روش اولسون (۱۹۹۵) محاسبه گردید و ویژگیهای حاکمیت شرکتی شامل میزان استقلال و تخصص کمیته حسابرسی، میزان استقلال اعضا هیئت مدیره و کیفیت حسابرسی مستقل در نظر گرفته شد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که ویژگیهای میزان تخصص و استقلال اعضا کمیته حسابرسی با ارتباط ارزشی اطلاعات دارای رابطه معنادار هستند. علاوه بر آن متغیر میزان استقلال اعضا هیات مدیره نیز بر رابطه بین سود هر سهم و قیمت سهم تاثیر معنادار منفی دارد. همچنین از متغیر اندازه شرکتها به عنوان متغیر کنترلی استفاده شده است. مطابق یافته پژوهش ارتباط ارزشی در شرکتهای بزرگتر قوی تر است.

با توجه به معناداری نقش کمیته حسابرسی بر ارتباط ارزشی اطلاعات به تدوین کنندگان مقررات توصیه می شود در جهت حمایت از سرمایه گذاران، نظارت بیشتری بر تشکیل و اثربخشی این کمیته داشته باشند. همچنین انتظار می رود سهامداران و سرمایه گذاران به نقش و جایگاه کمیته حسابرسی در شرکتها توجه ویژه نمایند و در ارزیابی خود از شرکتها به ویژگیهایی مانند سطح تخصص مالی و استقلال اعضا کمیته توجه نمایند. در خصوص اعضا هیات مدیره نیز با توجه به اینکه دارای رابطه منفی بر ارتباط ارزشی اطلاعات هستند توصیه می شود در

ارزیابی کمیته هیات مدیره به ویژگی هایی مانند تجربه، تخصص و ویژگی های ذاتی مدیران نیز توجه شود. این پژوهش از مدل اولسون برای بررسی ارتباط ارزشی اطلاعات استفاده نموده است محققان در پژوهش های آتی می توانند از سایر مدل های مرتبط با ارزش استفاده نمایند. با توجه به سابقه کم شکل گیری کمیته حسابرسی در ایران محققان می توانند این پژوهش را در دوره های طولانی تر بررسی نمایند، همچنین می توان در پژوهش دیگری میزان ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری را قبل و بعد از شکل گیری کمیته های حسابرسی در نظر گرفت. به سرمایه گذاران و تدوین کنندگان مقررات توصیه می شود در ارزیابی شرکتها ویژگی های کمیته حسابرسی آنان را در نظر بگیرند.

۶. منابع و مأخذ

۱. ایزدی نیا ناصر، امینی ولی اله، ربیعی حامد، (۱۳۹۱)، بررسی ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری در شرکت های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران، پژوهش های تجربی حسابداری، سال دوم، شماره ۸، صص ۱۲۳-۱۰۱
۲. تختائی نصرالله، تمیمی محمد، موسوی زهرا (۱۳)، نقش کمیته حسابرسی در کیفیت گزارشگری مالی، حسابدار رسمی، صص ۴۵-۵۶.
۳. جامعی، رضا و آزاده رستمیان. (۱۳۹۴)، تاثیر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی بر ویژگی های سود پیش بینی شده، پژوهش های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۸، شماره ۲۹، صص ۱۷-۱.
۴. رحمانی علی، (۱۳۹۱)، کمیته حسابرسی و مدیریت سود، بورس اقتصادی، صص ۱۵-۱۱
۵. دارابی رؤیا، امام جمعه سیمین، (۱۳۹۳)، بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر صحت پیش بینی سود، فصلنامه دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال سوم / شماره دهم.
۶. سلیمانی امیری، غلامرضا؛ فصیحی، صغری. (۱۳۹۴)، بررسی رابطه ویژگی های کمیته حسابرسی با مدیریت سود تعهدی و واقعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دوره ۲ شماره ۸، صص ۳۴-۱۵.
۷. علوی طبری سید حسین، عصا بخش راضیه، (۱۳۸۹)، نقش کمیته حسابرسی و بررسی موانع ایجاد و به کارگیری آن در ایران، پیشرفت های حسابداری دانشگاه شیراز، شماره اول، صص ۱۷۷-۱۵۵
۸. فخاری، حسین؛ محمدی، جواد و محمدحسن نتاج کردی. (۱۳۹۴)، بررسی اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود از طریق اقلام واقعی، مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال ۱۲، شماره ۴۶، صص ۱۴۶-۱۲۳.

۹. صدیقی، روح اله (۱۳۹۰)، ارتباط ساختار هیات مدیره با محتوای اطلاعاتی سود، مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال یازدهم، شماره ۳۷، صص ۹۹-۱۲۵.
۱۰. کرمی غلامرضا، بشرویه سلمان بیک، (۱۳۹۰)، راهبری شرکتی و ارزشیابی شرکت: مدلی با استفاده از شبکه عصبی مصنوعی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۸، شماره ۶۴، صص ۱۵۰-۱۲۹.
۱۱. محمد پور مسعود، شهابی شاهرخ، (۱۳۹۳)، سازوکار کمیته حسابرسی اثربخش، حسابداری، صص ۵۷-۵۰.
۱۲. مهرانی ساسان، حسینی احد، حیدری حسن، پویا نفر احمد، (۱۳۹۲)، بررسی اثر ساختار مالکیت بر ارزش شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات مالی، دوره ۱۵، شماره ۱، صص ۱۳۸-۱۲۹.
۱۳. مهرانی ساسان، مطمئن، محسن (۱۳۹۲)، محافظه کاری و ارتباط ارزشی اطلاعات، پژوهش‌های کاربردی در گزارشگری مالی، سال دوم، شماره ۲، صص ۶۱-۴۵.
۱۴. Baxter, P. and Cotter, J. (۲۰۰۹), Audit committees and earnings quality, *Accounting and Finance*, Vol. ۴۹, pp. ۲۶۷-۲۹۰.
۱۵. Bedard, J., Chtourou, S.M. and Courteau, L. (۲۰۰۴), The effect of audit committee expertise, independence, and activity on aggressive earnings management, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. ۲۳, pp. ۱۳-۳۰.
۱۶. Davidson, R. Goodwin-Stewart, J. & Kent, P. (۲۰۰۵), "Internal governance structures and earnings management", *Accounting and Finance*, ۴۵(۲), ۲۴۱-۲۶۷.
۱۷. Habib, A., & Azim, I. (۲۰۰۸), Corporate governance and the value relevance of accounting information. *Accounting Research Journal*, Vol ۲۱(۲), ۱۶۷-۱۹۴.
۱۸. Hamdan, A. Mushtaha, s. Al-Sartawi, A. (۲۰۱۳) "The Audit Committee Characteristics and Earnings Quality: Evidence from Jordan", *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, Vol. ۷, No. ۴, PP: ۵۱-۸۰.
۱۹. Felo, A.J. Krishnamurthy, S. Solieri, S. (۲۰۰۳), Audit Committee Characteristics and the Perceived Quality of Financial Reporting: An Empirical Analysis".
۲۰. Klein, A. (۲۰۰۲), "Audit committee, board of director characteristics, and earnings management", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. ۳۳, pp. ۳۷۰-۴۰۰.
۲۱. Krishnan, G. and Visvanathan, G. (۲۰۰۸), "Does the SOX definition of an accounting expert matter? The association between audit committee directors' accounting expertise and accounting conservatism", *Contemporary Accounting Research*, Vol. ۲۵, pp. ۸۲۷-۸۵۷.
۲۲. Kuang, C. (۲۰۰۷), Audit Committee Characteristics and Earnings Management in New Zealand".
۲۳. Rani, M. (۲۰۱۱), The Effects of Audit Committee Characteristics on the Value Relevance of Accounting Information - Evidence from New Zealand.
۲۴. Roychoeddhury, S. (۲۰۰۶), Earning management through real activities manipulation", *Journal of Accounting and Economics*, vol. ۴۲, PP: ۳۳۰-۳۷۰.
۲۵. Reinushini, C. Rahimansa, M. Rahman, S. Suhaimi, A. NikKamariah, N. (۲۰۱۳), Impact of Audit Committee Characteristics on Earnings Management in Malaysian Public Listed Companies", *International Journal of Finance and Accounting*, Vol. ۲ No. ۲, PP: ۱۱۴-۱۱۹.
۲۶. Soliman, M. Ragab, Soliman, A. (۲۰۱۴), Audit Committee Effectiveness, Audit Quality and Earnings Management: An Empirical Study of the Listed Companies in Egypt", *Research Journal of Finance and Accounting*, Vol. ۵, No. ۲, PP: ۱۰۵-۱۶۶.

Y.Y. Sun, J. Lan, J. Liu, G. (2014), "Independent audit committee characteristics and real earnings management", *managerial auditing journal*, Vol. 29 No. 2, pp. 103-122.

